

Handläggare
Therese Holmkvist
Telefon: 08- 508 43 028**Till**
Socialnämnden
2016-01-26

Drogförebyggande arbete i staden 2016 samt avrapportering av insatser mot cannabis och andra droger 2015

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner inriktningen för det drogförebyggande arbetet i staden 2016.
2. Socialnämnden godkänner redovisningen av insatser mot cannabis och andra droger, år 2015.
3. Ärendet överlämnas till stadsdelsnämnderna för kännedom.

Gillis Hammar

Veronica Wolgast Karlberg

Förvaltningschef

Avdelningschef

Sammanfattning

Förebyggande arbete och insatser för tidig upptäckt bidrar till alla barn och ungas jämlika livschanser i en stad som håller ihop. År 2016 avser socialförvaltningen därför att, i nära samarbete med stadsdelsförvaltningarna, fortsatt utveckla det preventiva arbetet. Förvaltningen avser att implementera framgångsrika delar från projektet Trestad2 i mindre skala. Under våren 2016 genomförs en informationskampanj om cannabis i samarbete med utbildningsförvaltningen, riktad till gymnasieelevers föräldrar.

Inom ramen för Trestad2 har staden under 2015 haft möjlighet att utveckla det förebyggande arbetet mot cannabis bland unga. Arbetet har pågått i fem olika delprojekt. Föregående år genomfördes en särskild utbildningssatsning, *MI¹ i skarpt läge*, riktad till stadens fältassistenter. Majoriteten av stadens fältassistenter deltog i den avancerade MI-utbildningen, som pågick i fem dagar. Yrkesgruppen fritidsledare har deltagit i en särskilt framtagna och

anpassad utbildning. Många av stadens fältassistenter och fritidsledare har deltagit vid flera andra utbildningstillfällen. Tio lokala utvecklingsprojekt inom ramen för alkohol, narkotika, tobak och dopning (ANDT) -arbetet har genomförts i stadsdelförvaltningarna. Flera av dessa involverar både fritidsledare och fältassistenter. Två av projekten följs nu upp av forskare.

Bakgrund

Oavsett var i staden en ung person växer upp, ska förutsättningarna vara goda. Ett förebyggande arbete, baserat på etablerad forskning och kompetens i stadens organisation, bidrar till gynnsamma uppväxtvillkor. Staden har via egna medel sedan ett par år tillbaka arbetat särskilt för att minska cannabis bland unga. Insatserna har huvudsakligen varit av generell karaktär, för att gynna alla barn och ungas förutsättningar. Bland insatserna kan t.ex. arbetet riktat till föräldrar nämnas. Parallellt med detta har målgruppsanpassade och behovsanpassade insatser gjorts för att möta lokala behov och utmaningar, såsom lokala satsningar med fokus på utbildning och samverkan.

I det fyraåriga projektet Trestad2 har Göteborg, Malmö och Stockholm under 2012-2015 arbetat gemensamt för att minska cannabis bland unga. Projektet har finansierats av socialdepartementet. Syftet har varit kvalitetsutveckling genom att prova olika metoder och insatser. Fokus för Stockholm har varit *tidig upptäckt*, genom att stärka professionella i ungas närhet, via utbildningsinsatser för olika yrkesgrupper. Med väl rustade yrkesverksamma ökar möjligheterna till tidig upptäckt av droger bland unga- vilket bidrar till jämlikare uppväxtvillkor. Många yrkesgrupper² har utbildats i cannabiskunskap och för respektive yrkesgrupp särskilt skraddarsydda kompetensutvecklande insatser. Fokus i slutet av projektet har varit att vidmakthålla viktiga identifierade nyckelkomponenter från Trestad2 och att införliva dem i stadens fortsatta förebyggande arbete.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet 2016-01-20.

² Utbildade yrkesgrupper: fritidsledare, fältarbetare, medarbetare Framtid Stockholm, skolsköterskor, medarbetare ungdomsmottagningar, preventionssamordnare, jobbcoach, kuratorer, fritidschefer, specialpedagoger, socialsekreterare ekonomiskt bistånd.

Ärendet

Drogförebyggande arbete i staden 2016

Under 2016 ska vuxna som arbetar nära ungdomar ha fortsatt goda förutsättningar för att vilja, våga och kunna agera för att minska cannabis bland unga. Förvaltningen eftersträvar att fortsatt möta det kunskapsbehov som finns hos de som arbetar nära ungdomar. Ett digitalt utbildningspaket, innehållande filmer, lärande frågor, case och andra verktyg, ska stimulera till nytt och fortsatt lärande, samt förmåga att agera. Förvaltningen vill verka för att verksamhetsnära verktyg sprids och kommer till nytta. Förvaltningen i samverkan med stadsdelsförvaltningarna kommer att erbjuda stöd eller utbildning i att arbeta med flera olika verktyg, exempelvis handlingsplaner och Preventionsprofilen³. Ungdomar kommer också erbjudas möjlighet att delta i verksamheten Local Hero, som bedrivs av Centralförbundet Alkohol- och Narkotikaupplysning (CAN). Metoden Local Hero syftar till att ge unga en meningsfull fritid och öka deras riskmedvetenhet gällande alkohol och andra droger. Utbildningspaketet lanseras och tillgängliggörs under 2016. På samarbetsytan ”Ungdom i storstad” läggs kontinuerligt ny information upp, riktad till målgruppen vuxna som arbetar nära ungdomar.

Erfarenheterna från de lokala utvecklingsprojekten inom ANDT-området bedrivna i stadsdelsförvaltningarna, delas och sprids. Målsättningen är att kunskapen kan komma till nytta i flera stadsdelsförvaltningar. Två av projekten som avser cannabisprevention inom ramen för skolans verksamhet har väckt intresse i andra stadsdelsförvaltningar. Under kommande år följs projekten, som nu ingår i ordinarie verksamhet, av forskare kontrakterade av socialförvaltningen. Syftet är att kvalitetssäkra arbetssättet innan spridning.

Under våren 2016 genomför socialförvaltningen och utbildningsförvaltningen i samarbete en föräldrakampanj om cannabis. Syftet är att stötta och inspirera föräldrar i att ha en tydlig hållning mot cannabis och andra droger. Kampanjen uppmuntrar också föräldrar att prata med sina barn om cannabis och andra droger. Kampanjen består av en kort film, som varje gymnasieskola i staden sprider till elevers föräldrar (årskurs ett och två).

³ Preventionsprofilen: en metod som utvärderar, kvalitetssäkrar och tydliggör det förebyggande arbetet i kommunalt driven eller finansierad barn- och ungdomsverksamhet.

Kampanjen tar fasta på föräldrarna från fokusgruppsundersökningars⁴ önskan om skolan som avsändare för information om ANDT. I samarbete med stadsdelsförvaltningarna kommer ett årshjul för kommunikation kring förebyggande arbete tas fram, där regelbunden information till föräldrar blir en viktig del.

Avrapportering av insatser mot cannabis och andra droger 2015

Tillgångsbegränsande insatser har stor betydelse för att minska ungdomars användande av droger. I samarbete med stadsdelsförvaltningarna har arbete mot langning skett under 2015. Antilangningsarbetet utvecklades under året genom att inte bara riktas till målgruppen föräldrar, utan också till unga vuxna⁵. På efterfrågan har nytryck av en informationsfolder om spice gjorts och spridits bland yrkesverksamma i staden. Foldern har publicerats på den externa kampanjsidan⁶ gällande cannabis och andra droger och gjorts tillgänglig även för föräldrar.

Forskargruppen som följt Trestad2 under åren 2012-2014 har färdigställt slutrapporter av projektet, som har spridits. Rapporten Del A innehåller en uppföljning av delprojektet samt en samlad bedömning av projektet som helhet. Del B är en uppdatering av cannabissituationen i Sverige och internationellt, samt en studie kring debut av cannabis efter 18 års ålder.

I projektet Trestad2 har Stockholm arbetat i fem olika delprojekt under 2015.

I delprojektet MUMIN är en uppföljande studie färdigställd och spridd⁷. Verksamheten MUMIN inom Framtid Stockholm har 2015 arbetat med ett mer medvetet genusperspektiv.

I Uppföljning och analys genom UngDOK har Mariamottagningarna i Stockholm, Göteborg och Malmö utvecklat validering av uppföljningsinstrumentet UngDOK.

Marknadsföring, spridning och implementering har skett kontinuerligt under året. Under 2015 har erfarenheterna från

⁴ www.stockholm.se/Fristaendewebbplatser/Fackforvaltningssajter/Socialtjanstforvaltningen/Utvecklingsenheten/Prevention/Trestad2/Vad-tycker-de-som-berors/

⁵ www.stockholm.se/stoppalangningen

⁶ stockholm.se/nejtillcannabis

⁷ Dnr 1.7.2–176/2015

Trestadsarbetet spridits inom Stockholms stad. I arbetet med preventionsprogrammet EFFEKT 4-6 (tobaksprevention i skolan) har resultat från en uppföljande studie spridits. I oktober 2015 arrangerade Trestad2 en spridningskonferens, med över 200 deltagare från hela landet.

I delprojektet EDPQS⁸ (European Drug Prevention Quality Standards) har implementeringsarbetet slutförts. Länssamordnare från hela landet har utbildats i att arbeta med EDPQS. Folkhälsomyndigheten har tryckt och publicerat en snabbguide, som är en kort vägledning i att arbeta projektbaserat enligt EDPQS.

I delprojektet Ungdom i storstad har mobiliseringsarbetet och utbildningsarbetet mot cannabis fortsatt. Från en mängd insatser från central nivå under tidigare år har delprojektet under året utvecklats mot en hållbar lokal strategi. Skräddarsydda fortsättningsutbildningar har arrangerats för yrkesgrupperna skolsköterskor och fritidsledare. En referensgrupp bestående av chefer inom Stockholms stads fritidsverksamheter arbetade tillsammans med förvaltningen fram en utbildning, där fritidsverksamhetens främjande, förebyggande och föränderliga funktion var i fokus. En påfyllnadsutbildning samlade under våren ett stort antal yrkesverksamma, från alla delprojektets inkluderade yrkesgrupper. Tre uppsamlingsutbildningar för personal som missat tidigare grundutbildningar har också genomförts.

Under 2015 genomfördes en uppföljande enkätundersökning med yrkesgrupper som möter ungdomar i Stockholm stad. Endast 7 % av de svarande hade tidigare besvarat kartläggningsenkäten som inledde arbetet i Ungdom i storstad år 2012. 2015 års undersökning kom därför att bli en ny kartläggning snarare än en uppföljning av tidigare enkät. Enkäten kartlägger yrkesgruppers bilder av cannabisanvändning, beskriver hur de arbetar med prevention/ tidiga insatser samt identifierar åtgärder som kan förbättra arbetet. Det fanns inga stora skillnader i materialet mellan år 2012 och 2015, förutom en markant större andel av de svarandes kännedom om policys och handlingsplaner om hur det cannabisförebyggande arbetet ska bedrivas.

Inom ramen för delprojektet Ungdom i storstad har tio olika lokala utvecklingsprojekt i stadsdelsförvaltningarna genomförts. Finansieringen bestod av medel både från socialförvaltningens ordinarie budget och från socialdepartementets finansiering av

Trestadsprojektet. Sammanfattningsvis handlade projekten om policyarbete, utvecklande av samverkansinsatser, utvecklade informations-/utbildningsinsatser, samt vidareutveckling av redan påbörjade projekt. Erfarenheterna och resultaten för dessa delas och sprids vid en konferens i februari 2016. Två av projekten, som utvecklat nya metoder för skolbaserad prevention av cannabis och andra droger, följs sedan hösten 2015 av forskare.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen ser positivt på att år 2016 fortsatt utveckla det förebyggande arbetet bland barn och unga. Ytterst är målsättningen att alla barn och unga ska få växa upp utan droger. Förvaltningen ser det som angeläget att fortsatt stödja vuxna som arbetar nära ungdomar med tillgång till modern- och lättillgänglig utbildning vad gäller cannabis och ungdomar. Förvaltningen avser erbjuda flera insatser och verktyg, för yrkesverksamma att arbeta vidare med. Förvaltningen vill erbjuda grupper av ungdomar möjlighet att delta i verksamheten Local Hero, som bedrivs av Centraförbundet Alkohol- och Narkotikaupplysning (CAN). Via en föräldrakampanj och med regelbunden kommunikation till föräldrar, vill förvaltningen sprida inspirerande och förebyggande information, i samverkan med stadsdelsförvaltningarna. Förvaltningen föreslår att inriktningen för det drogförebyggande arbetet 2016 godkänns. Förvaltningens erfarenhet av att bedriva kvalitetsutveckling och att testa nya metoder inom det cannabisförebyggande arbete inom projektet Trestad2 är god. Förvärvade kunskaper kommer löpande att vara till stor nytta.

Bilagor

1. Rapport: ” Slutrapport Trestad2 Del A”
2. Rapport: ” Slutrapport Trestad2 Del B”
3. Rapport: ” Slutrapport yrkesenkäten 2015”